

PLJACKASI GROBOVA U POTRAZI ZA MAKEDONSKIM ZLATOM

Author: [IWPR Balkans](#)

Strucnjaci upozaravaju na zivu trgovinu opljackanim arheoloskim blagom, koja cveta zbog nedostatka potrebnih sredstava i zastite.

Makedonski arheolozi sve cesce izrazavaju strahovanja da se veliki deo arheoloskog blaga u zemlji svercuje izvan zemlje zbog nedovljne zastite lokaliteta i ogranicenih sredstava kojima raspolazu.

Carinski sluzbenici su nedavno na granicnom prelazu Tabanovce, izmedju Makedonije i Srbije, zaplenili vise od 50 novcica koji datiraju iz drugog veka pre nove ere.

Ali, vecina analiticara veruje da carina i policija ne uspevaju da zaustave ilegalno iznosenje velikih kolicina arheoloskih predmeta.

Ilce Bojcevski, iz Direkcije za zastitu kulturne bastine, kaze da je ilegalno iskopavanje dostiglo alarmantne razmere.

On to ilustruje navodeci kao primer podatak da je od 1995. do 2003. pronadjeno oko 2500 predmeta ukradenih sa lokaliteta Isar Marvinci, naselja i nekropole iz gvozdenog doba na jugoistoku Makedonije.

“Zastrasuje je to sto nemamo nikakvu predstavu o broju predmeta koji su ukradeni i nikada nisu pronadjeni”, kaze Bojcevski.

Dragi Mitrevski, profesor arheologije na Univerzitetu u Skoplju, takodje je zabrinut.

“Prema optimistickoj proceni, odnos izmedju predmeta koji se pronadju i onih koji se ne pronadju iznosi jedan prema deset”, smatra on.

Jedan drugi arheolog, Viktor Lilcic, kaze: “Mislim da medju 5000 lokaliteta u zemlji nema nijednog koji ilegalni kopaci nisu napali.”

Lopovi napadaju lokalitete sa nakitom i novcicama od sedmog do prvog veka pre nove ere. Najvise se traze predmeti iz gvozdenog doba poznati kao makedonska bronza.

“Makedonska bronza je poznata u svetu i moze dostici visoke cene na crnom trzistu”, izjavio je policijski inspektor Dragi Nestorovski. “Cak i najmanji komadi dostizu cenu do 1000 evra.”

Profesor Mitrevski kaze da ilegalno iskopavanje i sverc kulturnog blaga ugrozavaju istoriju Makedonije, jer gvozdeno doba pruza dokaz o kulturnom kontinuitetu izmedju drevne i moderne Makedonije.

“Gvozdeno doba je kljucna stranica makedonske istorije”, kaze on.

Nestorovski se slaze. "Unistavanje i kradja ovih predmeta ide u korist onih koji poricu postojanje makedonskog naroda i kulture", izjavio je.

Policajac je dodao da su ljudi iz mnogih zemalja umesani u ove aktivnosti i da je Ministarstvo unutrasnjih poslova vec podnosilo prijave protiv Grka, Srba i drzavljana drugih drzava.

U isto vreme, kako tvrdi Nestorovski, drzava ima ogranicene mogucnosti za delovanje u cilju sprecavanja ove nelegalne trgovine.

"Cak i ako uhvatimo ilegalne kopace dok kopaju na lokalitetu, ne mozemo nista ucinti ako kod njih ne pronadjemo ukradene predmete", izjavio je za Izvestaj o balkanskoj krizi.

Nedostatak sredstava za propisnu zastitu arheoloskih nalazista nesumnjivo je privukao potencijalne krijumcare u Makedoniju. Boban Husenovski, iz Arheoloskog muzeja u Djevdjeliji, na jugu Makedonije, izjavio je da relevantnim institucijama nedostaju osoblje i tehnicka oprema.

"Ilegalni kopaci imaju elektronsku opremu i detektore za metal", kaze on. "Sa opremom koju imaju - mi smo sest koraka iza njih."

Husenovski je izjavio za BCR da njegov muzej ima samo dvoje arheologa i jedan automobil. "Fizicki ne mozemo da stignemo na sve lokalitete koji se mogu naci na meti lopova", tvrdi on.

Zapravo, profesionalni arheolozi su neka vrsta vodica za lopove, jer im ukazuju na postojanje novih lokaliteta.

"Mi zapravo ucrtavamo put za kopace", zalio se jedan od arheologa. "Kada jednom pocnemo istrazivanje na odredjenom lokalitetu, oni znaju kuda treba da idu."

Milan Ivanovski, iz Drzavnog zavoda za zastitu spomenika kulture, kaze da nezakonito iskopavanje predstavlja ozbiljan problem u Makedoniji jos od sticanja nezavisnosti 1991. godine.

Ivanovski kaze da kopaci cesto unajmljuju lokalno stanovnistvo koje angazuju i muzeji za zvanicna istrazivanja. Ono sto pronadju prodaju kolekcionarima preko posrednika.

"Ovi predmeti dostizu visoke cene u Evropi, ali kada jednom izadju iz zemlje mi ne mozemo mnogo uciniti", izjavio je Bojcevski, ciji biro nema dovoljno sredstava za pracenje aukcija na kojima se ovi predmeti obicno prodaju.

Niti se mogu osloniti na pomoc muzeja u inostranstvu, gde ovi predmeti cesto zavravaju.

"Slucajevi kada nas muzeji iz inostranstva obavestavaju da su dosli u posed predmeta iz Makedonije veoma su retki", nastavlja Bojcevski.

Nikos Kausidis, profesor arhaeologije na Univerzitetu u Skoplju, naglasava da susedi iznose arheolosko blago iz zemlje vec generacijama.

“Muzej u Sofiji i danas ima izložene dve zlatne maske i druge predmete koji datiraju iz petog i šestog veka pre nove ere, a odneti su iz Makedonije za vreme Prvog svetskog rata.

“Muzej u Beogradu ima zlatne predmete sa istog lokaliteta.”

Kausidis kaže da vlada nije mnogo toga učinila u cilju vraćanja ovih predmeta, mada prema međunarodnim konvencijama ima puno pravo da pokrene takvu inicijativu.

“Način na koji se odnosimo prema kulturnom blagu znak je zrelosti jedne države”, kaže on. “Makedonija mora prestati da tretira ovaj problem kao marginalno pitanje.”

Vlado Apostolov i Kristina Nikolovska su polaznici obuke u organizaciji IWPR/BIRN.

Focus: Balkans: Regional Reporting & Sustainable Training

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/pljackasi-grobova-u-potrazi-za-makedonskim>